

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО І ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Дошкільна освіта»

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “28” серпня 2023 року

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Психологія дітей раннього і дошкільного віку
Викладач (і)	Кирста Наталія Романівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти
Контактний телефон викладача	+380-50-612-39-95
E-mail викладача	nataliia.kyrsta@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	9 кредитів ЄКТС, 270 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації за розкладом

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення здобувачів із закономірностями психічного та особистісного розвитку дітей раннього та дошкільного віку, формування цілісного уявлення про основні фактори, рушійні сили, механізми і закономірності психологічного розвитку дитини, поведінкові симптомокомплекси та дослідження особливостей розвитку психічних процесів та формування особистості в період раннього і дошкільного дитинства; розширення теоретичного тезаурусу майбутнього вихователя дітей раннього і дошкільного віку, ознайомлення з сучасними досягненнями передової психологічної думки, теоретичними, експериментально-діагностичними і прикладними дослідженнями в галузі.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є системний виклад курсу з урахуванням сучасних наукових концепцій, здобутків психолого-педагогічної науки минулого, традицій народної педагогіки і дитинознавства.

Основними цілями вивчення дисципліни є: засвоєння методолого-теоретичних, актуальних і перспективних напрямів дослідження психології дитячого розвитку; фактів, механізмів і закономірностей психічного розвитку дітей раннього і дошкільного віку; характеру провідної діяльності; сенситивних і критичних періодів дитинства; генези вищих психічних функцій дитини; механізмів психологічного забезпечення гармонійного формування особистості дитини.

4. Програмні компетентності та результати навчання

ІК.Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (за стандартом вищої освіти України):

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові компетентності) (за стандартом вищої освіти України):

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленневою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

Програмні результати навчання:

ПРН-02. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПРН-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПРН-19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

ПРН-20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

Загальні компетентності (за професійним стандартом):

ЗК.02. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК.04. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

Професійні компетентності (за професійним стандартом):

А Організація, забезпечення та реалізація освітнього процесу

A2 – Організаційна

A 2.3. Здатність організовувати ігрову (провідну) і інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною.

Б. Участь у створенні, підтримці та розвитку здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища.

Б1 – Здоров'язбережувальна

Б 1.2. Здатність організувати психологічно безпечне освітнє середовище.

В. Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу**В1 – Психо-емоційна**

В1.1. Здатність до самоконтролю, саморегуляції та толерантної взаємодії.

В1.2. Здатність до швидкого реагування на зміни, гнучкість, адаптивність і стресостійкість.

Г. Професійний розвиток та самовдосконалення.**Г1 - Здатність до навчання впродовж життя.**

Г1.2. Здатність планувати та реалізовувати індивідуальний професійний розвиток та самоосвіту.

Г2 – Інформаційно-комунікаційна

Г 2.1. Здатність орієнтуватись в інформаційному просторі.

Г 2.2. Здатність ефективно використовувати ІКТ та електронні освітні ресурси в професійній діяльності.

5. Організація навчання**Обсяг навчальної дисципліни**

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	44 / 14
семінарські заняття / практичні / лабораторні	56 / 18
самостійна робота	170 / 238

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Третій, четвертий, п'ятий	012 Дошкільна освіта	Другий, третій	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Предмет, завдання і методи психології дітей раннього і дошкільного віку як науки	2	2	8
Тема 2. Історія становлення і розвитку дитячої психології	2	4	8
Тема 3. Фактори і закономірності психічного розвитку дітей дошкільного віку	2	2	8
Тема 4. Періодизація вікового розвитку	2	2	6
Тема 5. Пренатальний розвиток як початок людського життя	2	2	6
Тема 6. Психічний розвиток дитини у фазі новонародженості	2	2	8
Тема 7. Психологія немовляти	2	2	8
Тема 8. Психологія періоду раннього дитинства	2	4	8
Тема 9. Психологічна характеристика діяльності дитини дошкільного віку	2	4	4

Тема 10. Спілкування дитини з дорослими і однолітками	2	2	4
Тема 11. Сенсорний розвиток дошкільника	2	2	6
Тема 12 . Розвиток мислення дітей дошкільного віку	2	2	8
Тема 13. Розвиток пам'яті дітей дошкільного віку	2	2	8
Тема 14 . Розвиток уяви дітей дошкільного віку	2	2	8
Тема 15. Розвиток уваги дітей дошкільного віку	2	2	6
Тема 16 . Розвиток мовлення в дошкільному віці	-	2	6
Тема 17. Умови розвитку особистості дитини дошкільного віку	2	4	6
Тема 18. Розвиток мотиваційної сфери дітей дошкільного віку	2	2	8
Тема 19. Становлення самосвідомості дошкільника	-	2	6
Тема 20. Розвиток моральної сфери в дошкільному віці	2	2	8
Тема 21. Емоційно-вольова сфера дитини дошкільного віку	2	2	8
Тема 22. Темперамент і характер дитини дошкільного віку	2	2	10
Тема 23. Розвиток здібностей у дошкільному віці	2	2	8
Тема 24 . Психологічна готовність дитини до школи	2	2	6
ЗАГ.:	44	56	170

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Види контролю – іспит у 3 і 5 семестрах; залік у 4 семестрі. За роботу на практичних заняттях здобувач відповідно отримує – 40/90 балів, 10 балів – самостійна робота у кожному семестрі.</p> <p>Допуск до семестрового іспиту мінімально становить 25 балів (максимально 50 балів), семестровий іспит – 25-50 балів. Навчальний матеріал з освітнього компонента вважається засвоєним, якщо здобувач у сумі набрав 50 і більше балів за 100-бальною шкалою.</p> <p>Залік у 4 семестрі виставляється на основі отриманих балів</p>
---	---

	<p>за практичні заняття (90 балів) та самостійну роботу (10 балів) в межах 50 -100 балів.</p> <p>Семестрова оцінка у 3, 5 семестрах виставляється на основі отриманих балів за практичні заняття (40 балів), самостійну роботу (10 балів) та екзаменаційну роботу (пройдене тестування на платформі дистанційного навчання в межах 25-50 балів) https://d-learn.pnu.edu.ua/</p>
Вимоги до письмових робіт	Проводяться в системі дистанційного навчання університету https://d-learn.pnu.edu.ua . Оцінюються за 100-бальною шкалою.
Семінарські заняття	<p>Пропущені практичні заняття здобувач відпрацьовує індивідуально, виконуючи передбачену у плані лекційного чи практичного заняття роботу. Для цього використовується:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усне опитування; - тестування; - перевірка творчих завдань; - захист презентацій; <p>ірка виконаної, передбаченої програмою курсу, самостійної роботи.</p> <p>Здобувач повинен ліквідувати заборгованість та набрати мінімальну кількість балів допуску до семестрового іспиту – 25 балів.</p> <p>Максимальна кількість балів з курсу за практичні заняття - 40 балів, 10 балів - с/р, всього - 50 балів.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуском до іспиту є відвідування здобувачем більше 50% практичних занять, пройдені тестування на платформі дистанційного навчання, виконання завдань самостійної роботи.
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий контроль знань здобувачів із курсу здійснюється у формі тестування і вважається зарахованим у разі отримання здобувачем 25 і більше балів.</p> <p>Форма контролю – екзамен.</p> <p>Форма здачі – тестування.</p> <p>Структура білета – 40 тестів.</p> <p>Максимальна кількість балів за іспит – 50.</p> <p>Навчальний матеріал з освітнього компонента вважається засвоєним, якщо здобувач у сумі набрав 50 і більше балів за 100-бальною шкалою.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

1. Письмові роботи виконуються відповідно до тематики лекцій, зазначених у силабусі.
2. Академічна доброчесність. Викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем освіти ґрунтуються на основі положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені

Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

3. Відвідування занять. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої

зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та

проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.).

Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 309 від 19 травня 2023 р.).

<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/organizatsiaosvitnjogo-protsesu.pdf> та «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf>.

4. Неформальна освіта. Результати неформальної освіти зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

1. Гоян І. М. Методи діагностики психічного розвитку дітей: навч. посібник. Ів.-Франківськ: Симфонія форте, 2015. 652 с.
2. Дем'яненко, А. Б. Роль батька в психічному розвитку дитини. Практична психологія. К.: ЦУЛ, 2018. 112 с.
3. Дитина у сучасному соціопросторі: навч. посібник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2021. 272 с.
4. Дуткевич Т. В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. К.: ЦУЛ, 2016. 304 с.
5. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: Практикум. Київ: КНТ. 2019. 204 с.
6. Заброцький М. М. Основи вікової психології. Тернопіль: Богдан, 2021. 112 с.
7. Калічак Ю.Л., Кирста Н.Р. Психодіагностичний супровід розвитку дитини в умовах ЗДО: практикум. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2019. 60 с.
8. Карпенко Н. В. Діагностика психічного розвитку дитини в роботі педагога (вчителя, вихователя): навч. посібник. К.: Каравела, 2015. 248 с.
9. Лисенко Н.В., Кирста Н.Р., Педагогіка українського дошкілля: У 2 ч.: Навчальний посібник. / За ред. Н.В.Лисенко. К.: Видавничий дім «Слово», 2021. Ч. 2. 356 с.

10. Лисенко Н.В., Кирста Н.Р., Лазарович Н.Б. Педагогіка українського дошкілля: У 3 ч.: Навчальний посібник. / За ред. Н.В.Лисенко. К.: Видавничий дім «Слово», 2021. Ч. 3. 373 с.
11. Максименко Д. С. Мовленнєвий і психічний розвиток дітей раннього віку: практична психологія. К. : ЦУЛ, 2018. 192 с.
12. Максименко Д. С. Ігри та ігрові завдання для дітей раннього віку з обмеженими можливостями здоров'я: практична психологія. К.: ЦУЛ, 2018. 120 с.
13. Павелків, Р. В. Цигипало О. П. Дитяча психологія: підручник. К.: Академвидав, 2015. 400 с.
14. Рекреаційна психологія дитинства: теорія і практика. К.: ЦУЛ, 2017. 320 с.
15. Тітов І. Г. Особистісне становлення дитини: суб'єктний вимір. К.: Академія, 2015. 152 с.

Викладач:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та
методики дошкільної
і спеціальної освіти

Наталія КИРСТА